

ANALIZA SWOT A PLANULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE

2008-2011

Ivan Luchian

*doctor, conferențiar universitar,
director-adjunct al
Institutului de Economie, Finanțe și
Statistică, A.Ș.M*

La momentul da față societatea noastră este implicată în dezbateri largi pe marginea ultimei variante a proiectului Planului Național de Dezvoltare (PND) a Republicii Moldova.

În cadrul acestor discuții predomină recunoașterea univocă a necesității elaborării, aprobării și realizării Planului Național de Dezvoltare, precum și a faptului că realizarea PND poate forma fundamentul unei dezvoltări durabile a Republicii Moldova privită din mai multe puncte de vedere, dar în primul rând – din cel al dezvoltării economice.

Nu trezește nicio îndoială faptul, că elaborarea și aprobarea acestui document corespunde celor mai avansate practici internaționale, însă perspectivele aprobării și realizării PND se prezintă neunivoc, ceea ce se confirmă prin analiza SWOT a proiectului PND, în cadrul căreia sunt evidențiate părțile forte, părțile slabe, riscurile (amenințările) și oportunitățile existente.

Dat fiind faptul că documentul analizat deja conține o analiză SWOT, rezultatele analizei proprii le vom prezenta în paralel.

Astfel, în PND sunt accentuate următoarele **părți forte**:

- Menținerea stabilității macroeconomice în condițiile unor transformări profunde;
- Sectorul bancar relativ dezvoltat și stabil;
- Costul relativ mic al forței de muncă în orașe mici și regiunile rurale;
- Consensul majorității asupra vectorului european;
- Accesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului GSP plus, în țările din Europa de Sud-Est în baza acordului CEFTA și în CSI în baza acordurilor de liber schimb;
- Existența unui cadru legal și fiscal care are forța de stimulator al investițiilor;
- Potențial uman calificat în unele sectoare ale economiei.

Pornind de la cele menționate, cea mai mare parte din părțile forte ale PND într-adevăr se pot constitui în factori de succes, însă cu unele din ele nu suntem tocmai de acord.

Astfel, nu trezește îndoială că sectorul bancar din Republica Moldova este în dezvoltare și de ridicare a performanțelor. Totuși, documentul analizat nu arată cum și prin ce modalități va contribui concret sistemul bancar la dezvoltarea economică a țării.

În ce privește disponibilitatea forței de muncă ieftine, în Republica Moldova de pe acum se resimte neajunsul forței de muncă calificate, a cărei cost este în creștere permanentă.

Însă, în opinia noastră, părțile forte ale PND sunt mai largi:

- PND constituie, prin esență, o oportunitate de consolidare a societății într-un efort comun orientat spre dezvoltare;
- PND oferă posibilitatea unificării strategiilor existente într-un document strategic unic;
- PND permite alocarea resurselor financiare reduse în scopul soluționării problemelor stringente ale societății;
- În cadrul PND sunt formulate reușit obiectivele generalizate și sarcinile de importanță națională.

În paralel cu punctele forte, în cadrul PND se menționează și **punctele slabe**:

- Diferendul transnistrean nesoluționat;
- Structura deformată a producerii;
- Costul relativ înalt al capitalului;
- Creșterea deficitului de forță de muncă calificată, în special datorită migrației forței de muncă;
- Utilizarea tehnologiilor energointensive și a utilajului moral și fizic uzat;
- Infrastructura fizică insuficient dezvoltată;
- Imaginea nesatisfăcătoare a Republicii Moldova pe plan internațional și vizibilitate globală redusă;
- Capacitățile reduse ale administrației publice;
- Sistemul judiciar ineficient și persistența corupției;
- Prezența impedimentelor de ordin administrativ în activitatea investițională;
- Direcționarea ineficientă a asistenței sociale;
- Decalajul socio-economic excesiv între municipiul Chișinău și Bălți, pe de o parte, și celelalte localități, pe de alta.

În viziunea noastră proiectul examinat al PND are **mai multe puncte slabe**:

- Se conțin unele propuneri de acțiuni, care sunt formulate prea general și prin esență constituie un

complex de măsuri. De exemplu, dacă este vorba de fortificarea asistenței medicale de urgență (aici poate fi vorba de îmbunătățirea bazei tehnico-materiale, implementarea noilor tehnologii și ridicarea nivelului de calificare a personalului, precum și perfecționarea sistemului de motivare a lucrătorilor din domeniul dat), sau dacă este vorba de aplicarea marketingului teritoriului în scopul îmbunătățirii imaginii țării și atragerii investițiilor (aici poate fi vorba de marketingul țării, marketingul regiunilor, marketingul localităților; la fel, de marketingul imaginii, marketingul atractivității, marketingul infrastructurii, marketingul personalului), ceea ce lasă posibilitatea tratării lor simple și formale;

▪ Unele acțiuni deja se conțin în strategiile aprobate în anii precedenți, iar realizarea lor se prezintă ca problematică. De exemplu, dacă este vorba de diversificarea instrumentelor financiare și stimularea emisiunilor de valori mobiliare, inclusiv a obligațiunilor (atât de către societățile comerciale, cât și de organele administrației publice locale) – despre aceasta se vorbește, cel puțin, de cinci ani, însă până în prezent nu avem rezultate serioase și atunci nu este clar cum această problemă va fi soluționată drept urmare a realizării PND);

▪ Unele stipulări ale PND lasă o impresie

contradictorie. De exemplu, se propun activități ample de prevenire și combatere a corupției, însă în același timp, în analiza SWOT se admite posibilitatea amplificării acestui fenomen; în cadrul PND se prevede accelerarea ritmurilor de realizare a reformelor, însă în același timp se admite ca factor de risc desfășurarea lentă a acestor reforme și, în general nu este clar ce se întreprinde în această direcție; din acțiunile care decurg din reforma administrației publice, rezultă că cerințele funcționale față de funcționarii publici vor fi ridicate esențial, însă se creează impresia, că această ridicare va fi cu mult mai rapidă față de creșterea salariului acestor funcționari, ceea ce ne conduce la dilema: sau în pofida standardelor ridicate calificarea funcționarilor publici va rămâne la același nivel, sau după o anumită perioadă va apărea problema insuficienței de cadre (care între altele, de acum începe să se manifeste);

▪ Unele afirmații poartă un caracter declarativ. Se vorbește, de exemplu, despre reducerea sărăciei, însă în același timp este clar că asta nu corespunde realității; se menționează angajamentele BNM în vederea strunirii inflației și menținerii stabilității cursului monedei naționale - cele expuse nu sunt lucruri noi pentru BNM, însă pentru moment succese

Igor Vieru. *Moara veche*. 1967 u/p

remarcabile în acest domeniu nu au fost înregistrate – nivelul inflației rămâne relativ înalt, iar moneda națională se întărește față de USD și EURO, creând probleme suplimentare exportatorilor (în afară de aceasta, nu este clar care ar fi contribuția sectorului bancar la dezvoltarea economică a țării și care ar fi contribuția BNM în această direcție). În plus, dacă este vorba de lărgirea spectrului obiectelor investiționale care pot forma portofoliul fondurilor de investiții – în condițiile în care fondurile de investiții existente practic își restrâng activitatea, iar cele noi nici nu sunt pe cale să apară, precum și din lipsa cantităților serioase de instrumente investiționale oferite pe piață, această măsură se prezintă ca nerealizabilă;

- În cadrul PND sunt formulate propuneri pentru asigurarea respectării drepturilor omului, însă nu se vorbește nimic despre asigurarea armonizării lor cu interesele și drepturile statului;

- În cadrul PND nu au fost reflectate căile și mecanismele dezvoltării regionale echilibrate;

- Implementarea produselor și tehnologiilor noi trebuie să devină o parte componentă a fundamentului dezvoltării economice a țării, însă importanța științei în cadrul procesului inovațional din economia națională este slab exprimată;

- Nu este indicat rolul sectorului privat în asigurarea realizării PND (în cadrul PND destul de bine se vede în ce mod vor fi create condiții favorabile pentru dezvoltare, însă însuși procesul de dezvoltare rămâne în umbră fără a-și găsi expresie exactă).

În ce privește **oportunitățile prevăzute în PND**, în principiu suntem de acord cu ele:

- Creșterea economică durabilă în țările partenere comerciale;

- Proximitatea geografică față de UE și piețe mari de desfacere;

- Perspectiva clară de acces sporit la piața UE în baza ATP (preferințelor comerciale autonome);

- Creșterea puterii de cumpărare a populației și diminuarea sărăciei;

- Existența unor categorii de resurse naturale slab explorate și a unor spații neutilizate;

- Penetrarea instituțiilor financiare străine pe piața de capital internă;

- Disponibilitatea organizațiilor financiare internaționale și a țărilor donatoare de a acorda asistență financiară și tehnică pentru dezvoltarea țării;

- Cooperarea Republicii Moldova cu structurile regionale și internaționale de securitate;

- Extinderea sectorului de comunicații și informatică;

- Extinderea sferei serviciilor;

- Deschiderea portului Giurgiulești și valorificarea beneficiilor derivate.

În opinia noastră oportunitățile PND pot fi întrucâtva lărgite:

- Creșterea continuă a cererii de instrumente investiționale adecvate din partea populației creează posibilități de atragere a mijloacelor financiare libere de pe piață în domeniul investițional cu canalizarea în direcțiile prioritare de dezvoltare.

Amenințările prevăzute în PND sunt, în general, acceptabile:

- Escaladarea conflictului transnistrean;

- Dependența economiei naționale de factorii externi;

- Creșterea prețurilor la resursele energetice;

- Diminuarea fluxului de remitențe;

- Continuarea exodului forței de muncă calificate;

- Tendințele demografice negative;

- Măsurile protecționiste existente pe piețele externe;

- Creșterea inegalității populației și a decalajelor regionale;

- Desfășurarea lentă a reformelor structurale;

- Amplificarea corupției;

- Impactul nefast al dezvoltării asupra mediului înconjurător.

În afară de aceasta, sunt posibile următoarele amenințări (riscuri):

- **Riscuri financiare:** datorită proceselor inflaționiste și caracterului complex al activităților prevăzute este foarte complicată evaluarea volumului necesar pentru finanțare; de aici decurge pericolul insuficienței resurselor financiare pentru realizarea activităților planificate; de asemenea este posibilă alocarea mijloacelor financiare pentru scopuri aparent importante, însă care în realitate nu conduc la realizarea sarcinilor stabilite.

- **Riscuri operaționale:**

- executarea incorectă a activităților planificate (există posibilitatea tratării formale atât a sarcinilor stabilite, cât și a căilor de realizare, încât până la urmă scopul prestabilit să nu fie atins);

- insuficiența personalului pentru realizarea activităților planificate (în cadrul PND sunt prevăzute activități ample, care vor trebui să fie îndeplinite de anumite persoane; dat fiind faptul că posibilitatea atragerii personalului va fi redusă sau de salarizarea joasă, sau de insuficiența fizică, la un anumit moment persoanele implicate fizic nu vor mai reuși să îndeplinească activitățile planificate);

- lipsa personalului pentru realizarea activităților speciale (pentru unele activități sunt necesari

specialiști de înaltă calificare și specializare – de exemplu, pentru desfășurarea marketingului de țară în scopul atragerii investițiilor, studierea oportunității implementării produselor și tehnologiilor noi, personal implicat în proiectare, planificare, executare a unor obiective speciale etc.; este relativ mare probabilitatea că specialiști cu calificarea cerută doritori să muncească pentru remunerare joasă să nu se găsească și atunci activitățile vor fi desfășurate de personalul cu calificare cu mult mai joasă, ceea ce nu poate să nu se răsfrângă asupra rezultatelor ce vor fi obținute).

- **Riscul social** – posibilitatea neacceptării PND de către societate (în cazul în care esența și importanța PND nu vor fi înțelese de către societate, aceasta poate să rămână indiferentă de eforturile depuse de către autorități, lipsindu-le pe cele din urmă de susținerea necesară, iar în cazul de extremă – chiar să opună rezistență).

- **Restricții de timp** – posibilitatea unei realizări întârziate a activităților din cauza termenelor restrânse (de exemplu, în cadrul PND se propune reconstruirea radicală a rețelei de drumuri din Republica Moldova; trezește îndoială faptul, că aceasta se poate face doar în patru ani).

În afară de cele expuse, am dori să înaintăm unele **recomandări de ordin general:**

- Propunem divizarea mai exactă a documentului în două părți: partea de strategie și partea de acțiuni;

- Ar fi binevenită precizarea priorităților în cadrul dezvoltării țării și prezentarea valorilor de reper a principalilor indicatori macroeconomici, care trebuie să fie atinse în urma realizării PND;

- Propunem includerea în cadrul PND a indicatorilor de progres și a indicatorilor de evaluare în domeniul științei și inovării;

- Este nevoie să se armonizeze prevederile PND cu cele ale strategiilor adoptate anterior și, în special, cu strategia dezvoltării agriculturii din Republica Moldova;

- În cadrul PND este prevăzută încurajarea creării parteneriatelor public-private pentru finanțarea proiectelor investiționale, însă ar fi binevenită conturarea mai precisă a posibilităților de parteneriat între autorități și reprezentanții mediului de afaceri:

- unii pași în această direcție de acum se fac prin încercarea de întreținere a dialogului între reprezentanții autorităților și oamenii de afaceri;

- continuitatea procesului ar putea fi desfășurarea în comun a unor acțiuni de importanță națională (de exemplu, în forma finanțării unor proiecte comune de investiții);

- Este necesară continuarea muncii de explicare a esenței și importanței PND pentru amplificarea participării societății în realizarea lui:

- pentru societate PND rămâne încă ceva puțin cunoscut;

- de înțelegerea corectă a esenței PND depinde în mare măsură nivelul de susținere a PND de către întreaga societate.

- Ar fi binevenită trasarea continuității PND:

- în document se stipulează că prevederile PND vor fi revizuite fiecare patru ani, cu toate că PND în totalitate sa este prevăzut pentru un termen de patru ani;

- în afară de aceasta, reiese că prevederile PND pot să nu fie realizate, ceea ce introduce un element de îndoială în fermitatea prevederilor PND;

- Apare întrebarea: ce va fi după anul 2011 ?

Rezumând cele expuse, rămânem pe poziția necesității aprobării PND ca oportunitate majoră de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova.

Igor Vieru. Baladă despre pământ
Triptic, p. III. 1969 u/p